

Силабус курсу Стратегія сталого розвитку

Освітній ступінь – другий (магістерський)
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 101 Екологія
Освітньо-професійна програма «Екологія»
Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 1 рік, 1 семестр

Компонент освітньої програми: обов'язкова

Дні занять:
Консультації:

Мова викладання: українська

Керівник курсу

д. геог.н., проф. Царик Любомир Петрович

Контактна інформація tsarykl@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки магістра нормативна, цикл природничо-наукової, професійної підготовки. Вивчення даної дисципліни безпосередньо спирається на дисципліни з підготовки бакалавра: «Екологічне право» «Оцінка впливу на довкілля», «Економіка природокористування». Дисципліна викладається в 1-му семестрі; на неї спирається виконання окремих розділів магістерської роботи.

Мета. Вивчити теоретично-концептуальні засади сталого розвитку, науково-прикладні аспекти теорії та стратегій сталого розвитку, основні сучасні моделі сталого розвитку та можливості їх застосування в Україні.

Предмет. Теоретично-концептуальні та науково-прикладні засади сталого розвитку, сучасні моделі сталого розвитку, умови їх використання та обмеження для використання в Україні

Завдання навчальної дисципліни полягає у висвітленні теоретико-концептуальних засад стратегії сталого розвитку, аналізі сучасних моделей сталого розвитку з використанням новітніх методик.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
Змістовий модуль 1. Теоретично-концептуальні засади сталого розвитку		
1	Тема 1. . Поняття системи і розвитку	<i>Розуміти:</i> Категорії «система» і «розвиток». Система, її стан і зміни, механізми функціонування і стійкості систем, принципи екологічної стійкості. Поняття динамічних змін і еволюційного розвитку систем. Поняття порядку і хаосу. Глобальні системи. Біосфера, техносфера, екосфера.
2	Тема 2. Закономірності розвитку природних і господарських систем	<i>Знати і розуміти:</i> Еволюцію саморозвитку природи. Механізми стійкості систем. Фактори змінювальності систем. Енергетичний баланс та інформаційна основа розвитку. Основні відмінності природних і господарських систем. Антропогенний чинник рушійного розвитку господарських систем. Особливості управління господарськими системами. Категорія природно-господарська система (ПГС). Суперечливий характер розвитку природної і господарської підсистем. Принципи функціонування соціально-економічних систем. Підходи до типології ПГС. Природно-господарські системи як об'єкти сталого розвитку.

3	Тема 3. Законодавчо-правові засади сталого розвитку	<i>Знати:</i> Міжнародні та національні законодавчо-правові засади переходу суспільства до сталого розвитку. Матеріали міжнародної конференції ООН «Навколишнє середовище і розвиток», порядок денний на XXI століття. Матеріали міжнародних конференцій Ріо+5, Ріо+10, Ріо+20. Концепція сталого розвитку України. Стратегія сталого розвитку України до 2020 року.
4	Тема 4. Наукові і світоглядні основи формування засад сталого розвитку. Принципи забезпечення сталого розвитку.	<i>Знати:</i> Наукові передумови формування принципів сталого розвитку. Світогляд, етика і сталий розвиток. Особливості концепції освіти для сталого розвитку Поняття сталого розвитку. Підтримання сталого розвитку соціально-економічної системи. Цілі і завдання сталого розвитку. Принципи забезпечення сталого розвитку.
Змістовий модуль 2. Науково-прикладні засади сталого розвитку		
5.	Тема 5. Моніторинг стану і динаміки систем «природа-суспільство»	<i>Знати:</i> поняття індикаторів та індексів сталого розвитку. Економічні виміри сталого розвитку. Екологічні виміри сталого розвитку. Соціальні виміри сталого розвитку. Система глобальних вимірів сталого розвитку. Розрахунки узагальнюючих індексів сталого розвитку. Покращення якості життя і зменшення соціально-економічних та екологічних ризиків при переході до сталого розвитку
6.	Тема 6. Економічні виміри сталого розвитку	<i>Знати і розуміти:</i> оцінку меж втручання у природу. Природоємність економічних систем і проблеми сталого розвитку. Технологічні інновації як основа виробничих трансформацій. Підходи до оцінки ефективності господарських рішень. Розвиток і ресурси. Економічні, соціальні і моральні аспекти виробництва і споживання. Індикатори економічного розвитку. Безпекові цінності як основа формування зеленої економіки.
7	Тема 7. Соціальні виміри сталого розвитку	<i>Знати:</i> категорії соціальна ринкова економіка, поняття «держава загального добробуту». Соціальні витрати як частка валового внутрішнього продукту. Загальні витрати на соціальний захист у Європейському Союзі, Україні. Індикатори соціального розвитку. Соціалізація економіки.
8	Тема 8. Екологічна виміри сталого розвитку	<i>Знати:</i> Уявлення про екологічні стандарти, їх типи. Формування нормативів і норм впливу. Екологічна сертифікація. Стандарти екологічної маркіровки. Екологічна політика та інституційні індикатори сталого розвитку. Екомережний підхід до збереження біорізноманіття. Поняття екомереж як цілісних природоохоронних і природопітримувальних систем. Нормативно-правові аспекти екомереж. Соціально-екологічна роль і значимість екомереж. <i>Вміти:</i> аналізувати індикатори екологічного розвитку. Екологізація економіки.
9	Тема 9. Екологічна освіта і виховання для сталого розвитку	<i>Знати:</i> категорії екологічна освіта, екологічне виховання екологічна культура. Концепцію екологічної освіти в Україні. Програму шкільних підручників «Уроки стійкого розвитку». Екологічна етика як провідна складова сталого розвитку.
10	Тема 10. Стратегії сталого розвитку України, Подільського регіону	<i>Знати:</i> Стратегію сталого розвитку України, регіону. Підходи до управління сталим розвитком. Адміністративний, економічно-районний, екомережний підходи. Управління соціально-еколого-економічними моделями сталого розвитку України. Особливості формування стратегій місцевого сталого розвитку і місцевого плану дій з охорони довкілля.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
K01.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K02.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
K03.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
K04.	Здатність розробляти та управляти проектами.
K05.	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
K06.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ФК09.	Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
ФК10.	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.
ФК11.	Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.
ФК13.	Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
ФК14.	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
ФК15.	Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.
ФК16.	Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
K18.	Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання

Індекс в матриці ПРН	Програмні результати навчання
ПР01.	Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.
ПР02.	Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.
ПР03.	Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.
ПР03	Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.
ПР05.	Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.
ПР06.	Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.
ПР07	Уміти спілкуватися іноземною мовою в науковій, виробничій та соціально-суспільній сферах діяльності.
ПР08.	Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
ПР09.	Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПР10.	Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.
ПР11.	Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.

ПР12.	Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.
ПР13.	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля
ПР14.	Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.
ПР15.	Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПР16.	Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.
ПР17.	Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення практичних задач і проблем екології.
ПР18.	Уміти використовувати сучасні методи обробки і інтерпретації інформації при проведенні інноваційної діяльності.
ПР20	Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля.

Літературні джерела

1. Акимова Т.А., Хаскин В.В. Экология. Человек – Экономика – Биота – Среда: Учебник для вузов – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 566 с.
2. Бицюра Ю. Проблеми забезпечення сталого економічного зростання та розвитку в Україні // Географія та основи економіки в школі. – К., 2006. №5.- С.10-17.
3. Вернадский В.И. Биосфера и ноосфера // Б-ка трудов акад. В.И.Вернадского. Живое вещество и биосфера. М., 1994- С. 12-34.
4. Національна парадигма сталого розвитку України / За ред. Б.Є. Патона. – К. Державна установа «Інститут економіки природо-користування та сталого розвитку НАН України», 2012. – 72 с.
5. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника та проф.. М.К.Шапочки. – Суми: “Університетська книга”, 2006. – с. 550-586.
6. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – С. 17- 35, 91-143, 253-287.
7. Основи стійкого розвитку: Практикум / За заг. ред. Л.Г.Мельника та О.І. Корінцевої. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – С. 262-274.
8. Социально-экономический потенциал устойчивого развития. Учебник. – Сумы: Университетская книга, 2009 – 1129 с.
9. Стратегія сталого розвитку. Підручник (Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Прилипко В.А., Клименко Л.В.). –Херсон: Олді-плюс, 2012 – 444 с.
10. Стратегія національної екологічної політики на період до 2020 року. Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, 2008.
11. Стратегія сталого розвитку. Підручник. www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1486819
- 12.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Зм.модуль 1 (теми 1-4) усне опитування, тести, завдання	28
Зм.модуль 2 (теми 5-10) усне опитування, тести, завдання	42

Ессе (теми 1-10)	10
Екзамен (теми 1-10) – тести, завдання	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE